

Risto Sänkiäho on eräiden muiden tutkijoiden kanssa tarttunut tähän ajankohtaiseen ja vaativaan tehtävään. Ajatus tutkimuksen tekemisestä virisi jo syksyllä 1981 tilanteessa, jossa ennenaikaiset presidentinvaalit näyttivät todennäköisiltä.

Sänkiäho on kirjoittanut teokseen jakson tutkimuksen teoreettisista lähtökohdista ja viitekehyksestä. Lisäksi hän on kirjoittanut luvut Koiviston II hallituskaudesta, vaalikampanjasta, kannatussiirtymistä edellisiin vaaleihin verrattuna, sanomalehdistön vaikutuksesta vaalitulokseen, Koiviston kannatuksen yleisistä syistä, äänestyskäyttäytymisen sosiaalisista taustatekijöistä sekä poliittisen vieraantuneisuuden ja yhteiskunnallisia ristiriitoja koskevien käsitysten vaikutuksesta äänestyskäyttäytymiseen.

Sänkiäho on yhdessä Kari Karjalaisen kanssa kirjoittanut luvun Suomen poliittisesta kulttuurista. Pertti Timonen on kirjoittanut sitoutumattomista ehdokkaista ja presidenttiehdokkaiden imagoista. Tuomo Martikainen ja Risto Yrjönen tarkastelevat ekologiseen aineistoon perustuen äänestysaktiivisuutta ja puolueiden välistä kilpailua. Matti Oksanen kirjoittaa television ja radion roolista valitsijamiesvaaleissa ja Marja Heikkilä tarkastelee ns. vaihtoehtolehtien suhtautumista valitsijamiesvaaleihin.

Tutkimuksen perusaineistona on välittömästi presidentinvaalien jälkeen kerätty laaja haastatteluaineisto. Tämän lisäksi tutkimuksessa käytetään runsaasti hyväksi muita viime vuosina kerättyjä haastatteluaineistoja, ekologista aineistoa ja sanomalehdistöä.

Sänkiäho esittää tutkimuksen viitekehyksen teoksen luvussa 2. Hän tarkastelee erityisesti transgressiota, arvokumousta, eliittikartellien muotoutumista ja uusia ristiriitautuvuuksia. Nämä ovat keskeisiä käsitteitä, joiden avulla tutkijat selittävät vaalikampanjaa ja vaalien tuloksia. Viitekehys ei kuitenkaan kovin tiukasti ohjaa teoksen kaikkia lukuja. Teos on artikkelikokoelma sisältäen useita erilaisia näkökulmia presidentinvaaleihin.

Teoksen perustarkoituksena on vastata kysymyksiin: Miksi yli 40 % valitsijamiesvaalien äänestäjistä kannatti Koivistoa? Minkälaisilla perusteilla heidän äänestyskäyttäytymisensä muotoutui ja minkälainen sosiaalinen tausta Koiviston kannattajilla oli? Sänkiähön kirjoittamissa luvuissa kehitellään vastausta, jossa yhdistyvät ehdokkaan ominaisuudet ja määrätty yhteiskunnallinen tilanne. Yhteiskunnalliseen tilanteeseen liittyi monia eri tekijöitä, joiden seurauksena kansalaiset etsivät uuden tyyppistä poliittista johtajuutta. Ammatillistuneen politiikan aikana, mutta samalla politiikanvastaisessa ilmapirissä Koiviston suosiota lisäsi tietty epäpoliittisuus. Sänkiähön tulkinnan mukaan ammatillistunut politiikka edustaa habermasilaista systeemirationaalisuutta, kun taas Koiviston II hallitukselle ominainen matalan profiilin politiikka tulee lähemmäksi Lebensweltiä, kan-

RISTO SÄNKIAHO (toim.): Kun kansa valitsi Koiviston. Lehtimiehet Yhtymä, Jyväskylä 1983. 378 s.

Valtio-opillisen tutkimuksen kirjoittaminen vuoden 1982 presidentinvaaleista ei ole aivan helppo tehtävä. Kansalaisten äänestyskäyttäytyminen näet poikkesi siinä määrin aikaisemmista perinteistä, ettei valmiita teorioita vaalien selittämiseksi ole ollut olemassa. Vaalien poikkeuksellinen luonne kuitenkin suuntaa katset juuri politiikan tutkijoihin: uudenlaiset ilmiöt odottavat selityksiä.

salaisten arkipäiväistä elämäkokemusta.

Martikainen ja Yrjönen ovat laatineet hyvän ekologisen analyysin Koivisto-ilmioista. Siitä käy hyvin ilmi Kekkovaaliliittojen kannatuksen v. 1978 ja Koiviston kannatuksen v. 1982 käänteisyys. SDP:n/Koiviston kannatus v. 1982 valitsijamiesvaaleissa oli erityisen suuri niillä alueilla, joissa Kekkovaaliliittojen yhteenlaskettu kannatus v. 1978 valitsijamiesvaaleissa on tavallista alhaisempi tai joissa äänestysprosentti v. 1978 oli tavallista alhaisempi.

Oksanen analysoi artikkelissaan television ja radion vaikutusta vaalikampanjaan ja vaalitulokseen. Nykyisenä sähköisen viestinnän aikakautena ehdokkaiden televisioesiintymisellä on suuri vaikutus siihen mielikuvaan, jonka kansalaiset saavat ehdokkaista. Vaalitaistelussa korostuvat voimakkaasti ehdokkaiden imagoon liittyvät kysymykset ohjelmallisten kysymysten rinnalla tai jopa niiden sijasta. Timonen on omassa artikkelissaan keskittynyt juuri ehdokkaiden imagon tarkasteluun. Haastatteluaineiston perusteella Koivistoon on selvästi muita ehdokkaita enemmän liitetty sellaisia ominaisuuksia kuin valtiomies, sovittelija ja kansanjohtaja. Hänen ideologinen imagonsa on sijainnut lähellä keskustaa, lie-

västi vasemmalla, mikä on tehnyt mahdolliseksi sen, että Koiviston kannatus oli puoluepoliittisesti ja ideologisesti heterogeenista.

Kun kansa valitsi Koiviston antaa monipuolisen kuvan vuoden 1982 presidentinvaaleista. Monipuolisuudessaan teos on samalla myös jossain määrin hajanainen. Teoksen alussa esitetty viitekehys ei erityisen hyvin sido yhteen teoksen eri artikkeleita. Myös käsittelyn yksityiskohdissa löytyy viimeistelemättömyyttä. Esimerkiksi ideologisen ajattelun asteen käsite määritellään ja operationalisoidaan tekstissä vasta sen jälkeen, kun sitä on aikaisemmin käytetty hyväksi. Sivun 165 kuvio on oivallinen esimerkki siitä, miten kuva saadaan sotkuiseksi piirtämällä yhteen kuvaan liian monia murtoviivoja. Murtoviivoja (frekvenssipolygoneja) ei mielestäni myöskään tulisi käyttää silloin, kun aineisto on nominaaliasteikolla.

Kun kansa valitsi Koiviston on sänkiahomaiseen tyyliin teos kansan kurttuuisista käsistä; teos kansalaisista, joilla ei ole muita omaisia kuin viranomaiset ja teos hyvinvointivaltiosta, jossa vain valtio voi hyvin.

HEIKKI PALOHEIMO